

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/56/2001

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA OBYWATELI I OPINIE O DOSTĘPIE DO BRONI PALNEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA OBYWATELI I OPINIE O DOSTĘPIE DO BRONI PALNEJ

- W ciągu ostatniego półrocza nieznacznie pogorszyło się poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Obecnie blisko jedna trzecia badanych (31%, o 5 punktów więcej niż we wrześniu ubiegłego roku) nie czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania, ponad dwie trzecie zaś (68%, spadek o 4 punkty) twierdzi, że mieszka w miejscu bezpiecznym i spokojnym.
- Nie wpłynęło to jednak w widoczny sposób na opinie o zagrożeniu przestępczością w kraju, a tylko w minimalnym stopniu - na poczucie zagrożenia osobistego. O swoje bezpieczeństwo osobiste bardzo obawia się 18% ogółu badanych (14% mężczyzn i 21% kobiet), ale wśród osób mających 65 lat i więcej liczba ta jest jeszcze wyższa (25%). Jeśli weźmiemy pod uwagę silne i umiarkowane obawy łącznie, okazuje się, że osoby obawiające się tego, iż mogą się stać ofiarą przestępstwa, stanowią niemal dwie trzecie społeczeństwa.
- Nieco wzrosła w tym czasie liczba ankietowanych, którzy obawiają się o bezpieczeństwo swoich najbliższych. Obecnie 27% badanych „bardzo” obawia się o to, że ktoś z najbliższej rodziny może stać się ofiarą przestępstwa, a 45% - „nie tak bardzo”.
- Połowa ankietowanych (51%) sądzi, że zezwolenie na posiadanie broni palnej w domu, bez prawa noszenia jej przy sobie, może przyczynić się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa obywateli, ale jednocześnie w przekonaniu nieco większego odsetka badanych (56%) nie wpłynie to na ograniczenie przestępczości. Może natomiast przyczynić się do zwiększenia ilości broni w posiadaniu przestępców (78%) oraz wzrostu liczby przypadków nieuzasadnionego jej użycia (83%).
- Dwie trzecie badanych (66%) jest zdania, że wprowadzenie prawa umożliwiającego powszechne posiadanie broni w domu może przyczynić się do wzrostu liczby zabójstw.

Wprawdzie problem walki z narastającą przestępczością i zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa jest stale aktualny, jednak ostatnio częściej pojawia się w środkach przekazu. Można sądzić, że dzieje się tak z dwóch powodów. Po pierwsze, w ostatnią fazę wkroczyły w Sejmie prace nad nowelizacją prawa karnego, po drugie - zbliżają się wybory parlamentarne.

Poczucie bezpieczeństwa obywateli jest od sześciu lat przedmiotem stałego monitoringu CBOS. W kwietniowym sondażu¹ temat ten uzupełniliśmy o kwestię zgłoszonej niedawno przez SLD propozycji ułatwienia dostępu do broni palnej.

POCZUCIE ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ

Poczucie bezpieczeństwa badamy w trzech aspektach: poprzez opinie o ogólnym stanie bezpieczeństwa w kraju, postrzeganie stanu zagrożenia przestępczością w miejscu zamieszkania i wreszcie poczucie zagrożenia osobistego.

W drugiej połowie minionej dekady zdecydowanie przeważała opinia, że **Polska jest krajem, w którym nie żyje się bezpiecznie**. Liczba badanych wyrażających to przekonanie ulegała tylko niewielkim wahaniom, niezależnie od postępującego faktycznie wzrostu przestępczości. W roku 1999 zaobserwowaliśmy nawet dość znaczący spadek odsetka osób twierdzących, że Polska jest krajem o dużym zagrożeniu przestępczością, jednak w ubiegłym roku takie postrzeganie Polski znowu się nasiliło, osiągając poziom, jakiego dotychczas nie notowaliśmy. Obecnie przekonanie takie utrzymuje się na poziomie z jesieni ubiegłego roku - aż cztery piąte badanych uważa Polskę za kraj, który nie daje poczucia bezpieczeństwa swoim mieszkańcom.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (131) przeprowadzono w dniach od 6 do 9 kwietnia 2001 roku na liczącej 1036 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	1987	1993	1995	1996	1997	1998	1999	II 2000	IX 2000	2001
	w procentach									
Tak	74	26	19	21	24	22	33	28	16	18
Nie	22	67	79	77	75	76	64	70	82	81
Trudno powiedzieć	4	7	2	2	1	2	4	2	2	1

Stan bezpieczeństwa w skali kraju podobnie postrzegają kobiety i mężczyźni, ludzie młodzi i starsi, mieszkańcy wsi i miast, badani o różnym stopniu wykształcenia, należący do różnych grup społecznych. Jedynie rolnicy wyróżniają się szczególnie wysokim odsetkiem ocen krytycznych.

Zgoła inaczej kształtują się oceny stanu **bezpieczeństwa** w bezpośrednim otoczeniu badanych - ich **miejscu zamieszkania**. Wprawdzie od września 2000 obserwujemy niewielkie pogorszenie się opinii na ten temat, jednak nadal ponad dwie trzecie badanych określa swoje miejsce zamieszkania jako bezpieczne i spokojne.

Tabela 2

Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	1987	1993	1995	1996	1997	1998	1999	II 2000	IX 2000	2001
	w procentach									
Tak	80	67	69	70	72	72	72	71	72	68
Nie	17	30	29	29	26	26	26	28	26	31
Trudno powiedzieć	3	3	2	1	2	2	2	1	2	1

Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania było przez całą minioną dekadę stabilne. Także w ubiegłym roku, mimo że oceny stanu bezpieczeństwa w skali kraju znacznie się pogorszyły, opinie o bezpieczeństwie w bezpośrednim otoczeniu nie uległy zmianie. Obecnie natomiast obserwujemy zjawisko odwrotne - mimo pewnego wzrostu poczucia zagrożenia w miejscu zamieszkania nie nastąpiła zmiana postrzegania stopnia zagrożenia w skali kraju, chociaż opinie te są w pewnym stopniu ze sobą powiązane².

² Współczynnik korelacji Kendalla (dwustronnie) wynosi 0,323 na poziomie 0,01.

Tabela 3

Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?*	Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?*	
	Tak	Nie
	w procentach	
Tak	23	75
Nie	6	94

*Pominięto „trudno powiedzieć”.

Wśród osób odczuwających zagrożenie w miejscu zamieszkania niemal powszechnie są krytyczne opinie o stanie bezpieczeństwa w Polsce. Badani, którzy według własnej opinii mieszkają w spokojnym miejscu, również w większości krytycznie oceniają stan bezpieczeństwa w kraju, jednak oceny takie wystawiają rzadziej niż osoby odczuwające zagrożenie w miejscu zamieszkania.

Poglądy na temat stopnia zagrożenia przestępczością w miejscu zamieszkania, w odróżnieniu od postrzegania rozmiarów zjawiska w skali kraju, kształtują się więc przede wszystkim lub nawet wyłącznie na podstawie własnych doświadczeń i obserwacji. Związek między poczuciem zagrożenia w skali kraju a postrzeganiem zagrożenia w miejscu zamieszkania wskazuje, że stereotyp Polski jako kraju o dużym zagrożeniu przestępczością w mniejszym stopniu opiera się na osobistych obserwacjach działań przestępczych, z jakimi przeciętny człowiek może zetknąć się na co dzień, a w większym - na podstawie informacji o działaniach wielkich grup przestępczych, mafii itp. Stąd też możliwa jest różnica pomiędzy dynamiką poczucia zagrożenia w jednym i drugim wymiarze.

Swoje miejsce zamieszkania za bezpieczne i spokojne uważają przede wszystkim mieszkańcy wsi i małych miast. Kontrastuje to z najczęstszym wśród rolników postrzeganiem Polski jako kraju o dużym stopniu zagrożenia. Równocześnie w ciągu ostatniego półrocza stosunkowo największy wzrost poczucia zagrożenia w miejscu zamieszkania odnotowujemy właśnie na wsi i w miastach średniej wielkości. Nie obserwujemy natomiast wzrostu poczucia zagrożenia wśród mieszkańców największych miast.

Tabela 4

Miejsce zamieszkania	Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?					
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	IX 2000	IV 2001	IX 2000	IV 2001	IX 2000	IV 2001
	w procentach					
Wieś	89	82	10	18	1	1
Miasto do 20 tys. mieszkańców	81	80	18	19	1	1
- 21-100 tys.	67	61	32	39	2	0
- 101-500 tys.	64	59	35	40	1	1
- powyżej 500 tys.	41	47	53	53	5	0

Poczucie **bezpieczeństwa osobistego** zaczęliśmy monitorować dopiero w drugiej połowie minionej dekady. Początkowo odsetek badanych odczuwających silne poczucie zagrożenia był mniej więcej stały, a odsetek deklarujących poczucie bezpieczeństwa osobistego wykazywał nawet tendencję wzrostową. Dopiero w lutym 2000 nastąpiła zmiana. Liczba badanych odczuwających silne poczucie zagrożenia wzrosła (do 21%), natomiast liczba osób niewyrażających takich obaw zmalała (do 31%). Jednak już pół roku później poczucie zagrożenia znowu nieco się zmniejszyło, obecnie zaś utrzymuje się na poziomie z września ubiegłego roku.

Tabela 5

Czy obawia się Pan(i) tego, że może się Pan(i) stać ofiarą przestępstwa?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	IV '96	IV '97	III '98	IV '99	II '00	IX '00	IV '01
	w procentach						
Nie obawiam się	30	37	35	40	31	35	34
Obawiam się, ale nie tak bardzo	50	46	47	43	46	45	47
Bardzo się tego obawiam	17	15	15	14	21	17	18
Trudno powiedzieć	3	2	3	2	2	3	1

Duże poczucie zagrożenia osobistego znacznie częściej jest udziałem kobiet niż mężczyzn. Co piąta kobieta (21%) bardzo się obawia, że może paść ofiarą przestępstwa, podczas gdy obawy takie wyraża tylko 14% mężczyzn. Warto też zwrócić uwagę na znaczny wzrost poczucia zagrożenia osobistego wśród młodzieży poniżej 25 roku życia.

Tabela 6

Wiek	Czy obawia się Pan(i) tego, że może się Pan(i) stać ofiarą przestępstwa?*					
	Nie obawiam się		Obawiam się, ale nie tak bardzo		Bardzo się tego obawiam	
	IX 2000	IV 2001	IX 2000	IV 2001	IX 2000	IV 2001
	w procentach					
Od 18 do 24 lat	42	33	48	44	9	22
25 - 34	31	38	47	50	15	11
35 - 44	30	33	50	52	16	14
45 - 54	39	31	43	51	16	18
55 - 64	39	41	38	42	19	16
65 lat i więcej	33	32	38	39	24	25
*Pominięto „trudno powiedzieć”.						

Ofiarą przestępstwa można paść zarówno w swoim miejscu zamieszkania, jak i poza nim. Niemniej jest chyba zrozumiałe, iż ci, którzy oceniają swoje bezpośrednie miejsce zamieszkania jako bezpieczne i spokojne, znacznie rzadziej niż mieszkańcy okolic uznawanych przez nich samych za niebezpieczne obawiają się, że padną ofiarą przestępstwa³.

Tabela 7

Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?*	Czy obawia się Pan(i) tego, że może się Pan(i) stać ofiarą przestępstwa?*		
	Nie obawiam się	Obawiam się, ale nie bardzo	Bardzo się obawiam
	w procentach		
Tak	44	46	9
Nie	14	49	35
*Pominięto „trudno powiedzieć”.			

Wysoki poziom poczucia zagrożenia osobistego odnosi się przede wszystkim do mieszkańców wielkich miast. W miastach liczących ponad 100 tysięcy ludności prawie jedna czwarta mieszkańców deklaruje, iż bardzo obawia się tego, że może stać się ofiarą przestępstwa, podczas gdy na wsi obawy takie wyraża niemal o połowę mniejsza grupa.

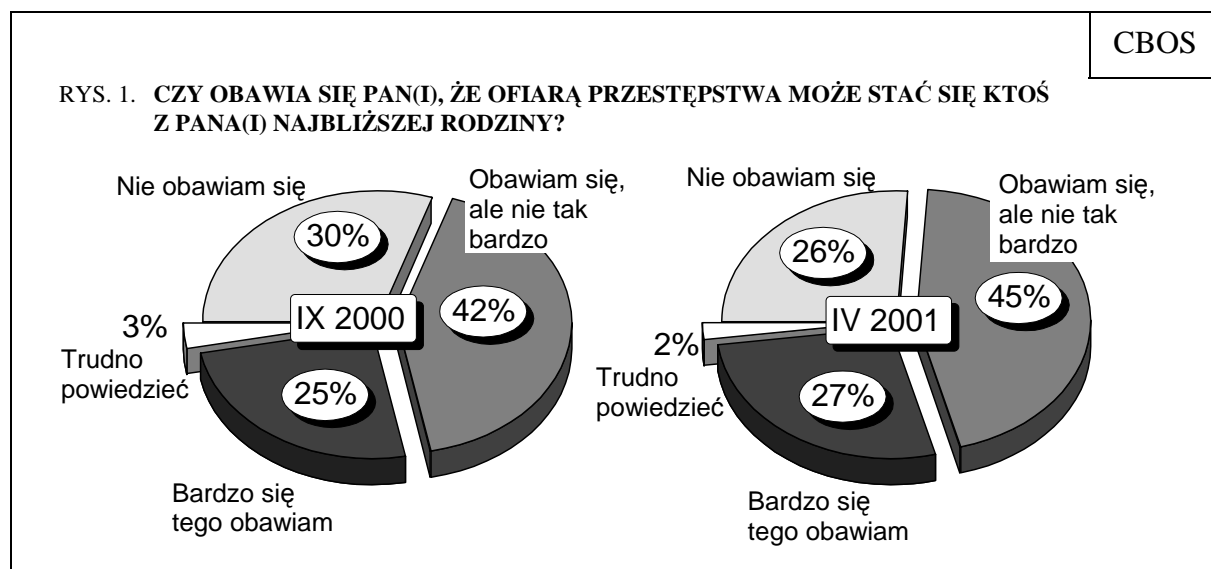
³ Współczynnik korelacji Kendalla (dwustronnie) wynosi 0,328 na poziomie 0,01.

Tabela 8

Miejsce zamieszkania	Czy obawia się Pan(i) tego, że może się Pan(i) stać ofiarą przestępstwa?*		
	Nie obawiam się	Obawiam się, ale nie tak bardzo	Bardzo się tego obawiam
	w procentach		
Wieś	41	44	13
Miasto do 20 tys. mieszkańców	37	47	15
- 21-100 tys.	37	46	17
- 101-500 tys.	27	49	23
- powyżej 500 tys.	22	55	22

* Pominęto „trudno powiedzieć”.

Częstsze niż poczucie zagrożenia osobistego są obawy o bezpieczeństwo najbliższych. Ponad jedna czwarta badanych (27%) bardzo obawia się o to, że ktoś z najbliższej rodziny może stać się ofiarą przestępstwa. Biorąc pod uwagę obawy umiarkowane i silne łącznie, obecnie nieco więcej badanych niż pół roku temu niepokoi się o bezpieczeństwo najbliższych.

Obawy o bezpieczeństwo najbliższych najczęściej występują łącznie z obawami o własne bezpieczeństwo⁴, nieco słabiej natomiast niż poczucie bezpieczeństwa osobistego łączą się z oceną stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania⁵. Wśród ogółu badanych

⁴ Współczynnik korelacji Kendalla (dwustronnie) wynosi 0,605 na poziomie 0,01.

⁵ Współczynnik korelacji Kendalla (dwustronnie) wynosi 0,274 na poziomie 0,01.

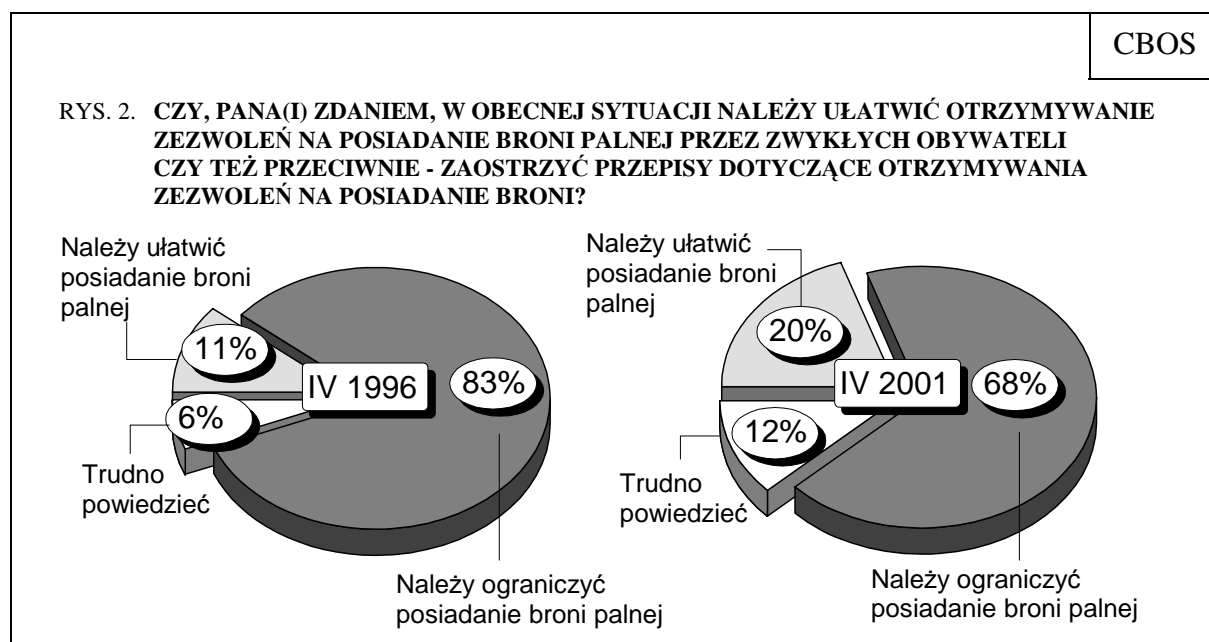

15% stanowią ci, którzy odczuwają silną obawę zarówno o bezpieczeństwo swoje, jak i najbliższych. Jeśli do tej grupy dodamy również tych, którzy obawiają się tylko o najbliższych (12%), a także osoby obawiające się jedynie o siebie (3%), okaże się, że u niemal co trzeciego dorosłego Polaka występuje silne poczucie zagrożenia osobistego lub niepokój o bezpieczeństwo najbliższych.

Obawy o bezpieczeństwo najbliższych w znacznie mniejszym stopniu niż obawy o własne bezpieczeństwo różnicują kobiety i mężczyzn. Liczba kobiet niepokojących się o bezpieczeństwo swoich najbliższych jest tylko o 7 punktów procentowych większa od liczby mężczyzn.

DOSTĘP DO BRONI PALNEJ

Czy w opisanej wyżej sytuacji dużego poczucia zagrożenia należy ułatwiać czy też ograniczać dostęp do broni palnej? Warto zaznaczyć, że pytanie nie dotyczyło bezpośrednio wysuniętej niedawno przez SLD propozycji wprowadzenia, obok dotychczasowego, nowego rodzaju prawa na posiadanie broni. (Otrzymujący taką zgodę musiałby trzymać broń w domu i mógłby jej używać wyłącznie do obrony własnego mieszkania.)

Obecnie ponad dwie trzecie badanych (68%) uważa za właściwe ograniczenie dostępu do broni palnej, a tylko jedna piąta opowiada się za ułatwieniami w tym zakresie. Jednak w ciągu minionych pięciu lat liczba zwolenników ułatwienia zwykłym obywatelom dostępu do broni palnej wzrosła niemal dwukrotnie. Dzieje się tak, mimo iż w tym samym czasie liczba badanych odczuwających silne poczucie zagrożenia osobistego się nie zmieniła, a liczba wskazujących na zagrożenie przestępczością w skali kraju i miejscu zamieszkania zwiększyła się bardzo nieznacznie. Stosunek do posiadania broni przez zwykłych obywateli nie jest bowiem związany ani z postrzeganiem stanu zagrożenia w skali kraju, ani z oceną stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, a tylko w znikomym stopniu wiąże się z deklarowanym poczuciem zagrożenia osobistego.

Tabela 9

Czy obawia się Pan(i) tego, że może się Pan(i) stać ofiarą przestępstwa?*	Czy, Pana(i) zdaniem, w obecnej sytuacji należy ułatwić otrzymywanie zezwoleń na posiadanie broni palnej przez zwykłych obywateli czy też przeciwnie - zaostriżyć przepisy dotyczące otrzymywania zezwoleń na posiadanie broni?		
	Należy ułatwić posiadanie broni palnej	Należy ograniczyć posiadanie broni palnej	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Nie obawiam się	18	70	12
Obawiam się, ale nie tak bardzo	21	69	10
Bardzo się obawiam	24	63	13

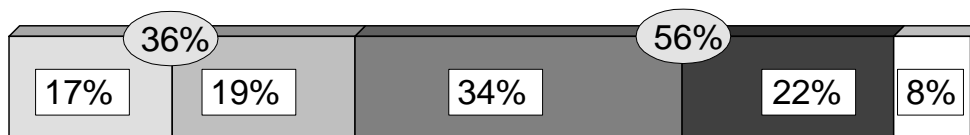
* Pominięto „trudno powiedzieć”.

Za ułatwieniem dostępu do broni znacznie częściej opowiadają się mężczyźni niż kobiety, częściej młodzież niż osoby w średnim wieku, a szczególnie rzadko aprobują to badani mający 65 lat i więcej. W grupach społeczno-zawodowych wyróżniają się ankietowani prowadzący samodzielną działalność gospodarczą, z których co trzeci jest zwolennikiem ułatwienia dostępu do broni. Również jedna trzecia mieszkańców największych miast uważa, że należy ułatwić posiadanie broni palnej.

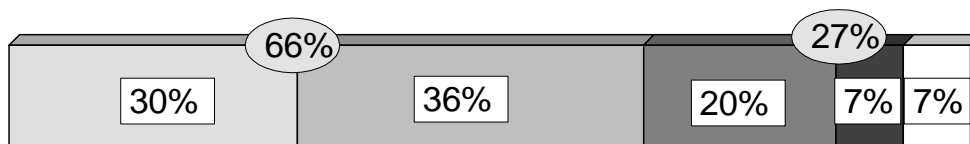
Zapytaliśmy również o przewidywane skutki prawa umożliwiającego obywatelom powszechne posiadanie broni palnej w swoim domu, bez możliwości noszenia jej przy sobie.

RYS. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PRAWO UMOŻLIWIĄJĄCE POWSZECHNE POSIADANIE BRONI W SWOIM DOMU, BEZ MOŻLIWOŚCI NOSZENIA JEJ PRZY SOBIE, MOŻE PRZYCZYNIĆ SIĘ DO:

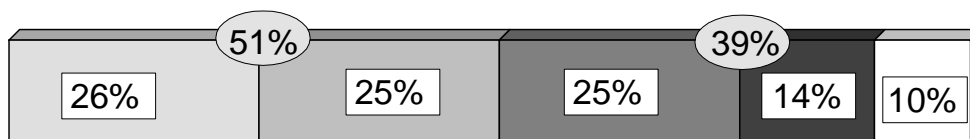
- OGRANICZENIA PRZESTĘPCZOŚCI

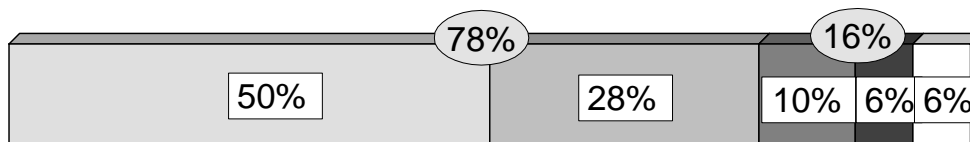
- WZROSTU LICZBY ZABÓJSTW

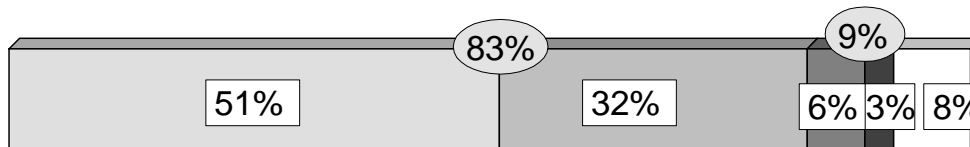
- WZROSTU POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA OBYWATELI

- ZWIĘKSZENIA ILOŚCI BRONI W POSIADANIU PRZESTĘPCÓW

- ZWIĘKSZENIA LICZBY PRZYPADKÓW NIEUZASADNIIONEGO UŻYCIA BRONI

Legend:
Tak (lightest gray)   Raczej tak (medium-light gray)   Raczej nie (medium-dark gray)   Nie (darkest gray)   Trudno powiedzieć (white)

Wprawdzie przeważa przekonanie, że prawo umożliwiające powszechne posiadanie broni w domu może przyczynić się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa obywateli (51%), ale jednocześnie jeszcze częstszy jest pogląd, że nie wpłynie ono na ograniczenie przestępczości (56%). Natomiast zdecydowana większość badanych (83%) jest zdania, że prawo takie może przyczynić się do zwiększenia liczby przypadków nieuzasadnionego użycia broni, a nawet - w opinii 66% ankietowanych - może spowodować wzrost liczby zabójstw. Większość badanych (78%) sądzi też, że ułatwienie obywatelom posiadania broni przyczyni się do zwiększenia jej ilości w rękach przestępców.

W ciągu ostatniego półrocza nieznacznie pogorszyło się poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Nie wpłynęło to jednak w widoczny sposób na opinie o zagrożeniu przestępczością w kraju, a tylko w minimalnym stopniu - na poczucie zagrożenia osobistego.

Nadal, podobnie jak we wrześniu ubiegłego roku, cztery piąte badanych uważa, że w Polsce nie żyje się bezpiecznie. Równocześnie jednak tylko niespełna jedna trzecia ankietowanych nie czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania.

W porównaniu z wrześniem ubiegłego roku poczucie osobistego zagrożenia zmieniło się nieznacznie. Nieco wzrosła natomiast liczba respondentów odczuwających niepokój o bezpieczeństwo swoich bliskich.

Większość ogółu badanych uważa, że w Polsce należy ograniczyć dostęp do broni palnej, a tylko jedna piąta jest za ułatwieniami w tym zakresie. Wprawdzie połowa ankietowanych sądzi, że zezwolenie na posiadanie broni palnej w domu, bez prawa noszenia jej przy sobie, może przyczynić się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa obywateli, ale jednocześnie nieco większy odsetek jest zdania, że nie wpłynie to na ograniczenie przestępczości. Może natomiast przyczynić się do zwiększenia ilości broni w rękach przestępców, wzrostu liczby przypadków nieuzasadnionego jej użycia, a nawet wzrostu liczby zabójstw.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI